

Afasian hyvät käytänteet -suositukset

Afasia on kommunikoinnin häiriö, jonka aiheuttaja on aivovaurio. Aivovaurion syy on usein aivoverenkierron häiriö. Muita syitä voivat olla aivovamma tai aivokasvain.

Afaattisella henkilöllä on vaikeuksia ilmaista itseään tai ymmärtää muiden puhetta. Hän käyttää ehkä puheessa outoja sanoja, ei ymmärrä toisten puhetta tai hänellä on vaikeuksia kirjoittaa tai ymmärtää tekstejä. Näitä vaikeuksia kutsutaan kommunikointihäiriöksi.

Koska kommunikointi on vaikeaa, afaattisella henkilöllä on vaikeuksia toimia sosiaalisissa suhteissa. Kommunikoinnin vaikeudet voivat myös heikentää yleistä hyvinvointia. Afasia ei kuitenkaan vaikuta suoraan älykkyyteen. Afaattinen henkilö kykenee tekemään päätöksiä ja osallistumaan toimintaan, jos tieto ja toiminta muokataan sellaiseksi, että hänen on helppo ottaa se vastaan.

Seuraavassa on kymmenen suositusta hyviksi käytännöiksi, jotka tulisi ottaa huomioon afaattisten henkilöiden hoidossa. Hyvät käytänteet ovat toimintatapoja, jotka on havaittu hyviksi käytännön toiminnassa.

Suosituksia on tarkoitettu terveydenhoidon ja avohoidon työntekijöille. Suositukset on laatinut joukko kansainvälisiä asiantuntijoita.

Suomalainen selkokielen versio vuodelta 2016

Afasian hyvät käytänteet -suositukset:

1. *Asiantuntija selvittää, miten henkilö pystyy kommunikoimaan, kun tämä on sairastanut aivojen verenkiertohäiriön tai sairastaa etenevää aivosairautta.*
2. *Puheterapeutti tutkii henkilön, jolla saattaa olla kommunikointihäiriö. Tutkimuksissa hän selvittää,*
 - *millainen häiriö on*
 - *miten vaikea häiriö on*
 - *miten häiriö vaikuttaa henkilön elämään.*
3. *Asiantuntija, esimerkiksi puheterapeutti, kertoo afaattiselle henkilölle,*
 - *mikä aiheuttaa afasian (esimerkiksi aivojen verenkiertohäiriö eli AVH)*
 - *miten afasia voidaan hoitaa.**Afaattinen henkilö saa tietoa heti, kun afasia huomataan, ja tarpeen mukaan kaikissa kuntoutumisen vaiheissa.*
4. *Kun afaattinen henkilö palaa kotiin hoitopaikasta, hänellä on jokin keino ilmaista itseään. Se voi olla esimerkiksi jokin väline tai ilmaisun tapa. Ilmaisun apuna voi toimia myös lähi-ihminen, joka on saanut opastusta afasiasta.*

Afaattinen henkilö tietää, mistä ja milloin hän saa apuvälineen käyttöönsä. Hän myös osaa käyttää apuvälinettä.
5. *Afaattinen henkilö saa hoitoa afasiaan eli afasiaterapiaa, jos hän tarvitsee sitä. Terapiakertoja on monta viikossa. Puheterapeutti suunnittelee jokaiselle afaattiselle henkilölle juuri hänelle henkilökohtaisesti sopivan terapian ja toteuttaa sen.*

- a. *Puheterapia voi olla esimerkiksi*
 - *puheen ymmärtämisen vahvistamista*

- *itsensä ilmaisemisen harjoittelua erilaisissa tilanteissa ja erilaisin keinoin*
- *keinoja, joiden avulla potilas voi osallistua harrastuksiin ja muuhun toimintaan*
- *ohjeita ja harjoitusta lähi-ihmisille apukeinojen käytöstä.*

b. Hoitomuotona voi olla

- *terapia vain yhdelle henkilölle eli yksilöllinen terapia*
- *terapia ryhmässä*
- *terapia kuvayhteyden välityksellä*
- *terapia tietokoneen avulla.*

c. AVH:n jälkeen afaattiset henkilöt tarvitsevat puheterapiaa. Myös etenevää aivosairautta sairastavat henkilöt voivat tarvita puheterapiaa.

d. Afaattinen henkilö voi hyötyä puheterapiasta kaikissa sairauden vaiheissa.

6. Afaattisen henkilön läheiset ihmiset saavat opastusta ja harjoitusta siitä, miten he voivat kommunikoida afaattisen henkilön kanssa.

7. Afaattisen henkilön perhe tai hoitaja on mukana kuntoutuksessa.

a. Perheenjäsenet ja hoitaja saavat opastusta ja tukea.

b. Perheenjäsenet ja hoitaja oppivat, miten on hyvä toimia afaattisen ihmisen kanssa.

8. Afaattinen henkilö saa palveluja, jotka sopivat hänen elämäänsä ja kulttuuriinsa. Hän saa palveluita, joita hän itse pitää tärkeinä.

9. Terveys- ja sosiaalialan työntekijät saavat koulutusta afasiasta ja osaavat tukea afaattista henkilöä kommunikoinnissa.

10. Afaattinen henkilö saa tietoa, jota hän ymmärtää helposti.

(Nämä suositukset on laatinut Aphasia United -asiantuntijaverkosto.)